

Laibach – 1. VIII 1944. Warszawa / Crime & the City Solution – Brooklyn 2012. / Tuxedomoon – Hamburg 1984.

a) Laibach – 1. VIII 1944. Warszawa

Dana 1. kolovoza je navršeno točno 70 godina od čuvenog Varšavskog ustanka, krucijalnog događaja kojeg je pod kodnim nazivom 'Operacija Oluja' poljski Pokret otpora započeo nakon dugotrajnih priprema i nakon nekoliko godina manje više uspješno koordiniranog suprostavljanja nacističkoj okupaciji.

Iako ovaj ustanak u konačnici nije uspio – razlozi koji se navode su dvojbeni, i variraju od Staljinovog svjesnog opstruiranja zbog još nedefiniranih budućih linija razgraničenja u Europi (ruske su jedinice tog kolovoza već bile u predgrađima s istočne obale Visle), pa do sličnog postupka od strane zapadnih saveznika, konkretno Britanaca kojima nije odgovaralo otvaranje novog fronta na istoku u vrijeme kad su polako ali sigurno sa zapada prodirali u tkivo Reicha – ozbiljno je uzdrmao njemačku samouvjerenost glede vođenja glavne riječi na tom djeliću svijeta.

Ustanak je trajao nešto više od dva mjeseca, a započela ga je Zemaljska armija, odnosno *Armia Krajowa* pod zapovjedništvom Tadeusza Komorowskog. Početne su snage ustanika brojale dvadesetak tisuća ljudi, no taj se broj iz dana u dan povećavao, pa je do neslavnog kraja operacija dosegao pedeset tisuća (usput kazano, nacisti su brojali upola manje, oko dvadeset pet tisuća vojnika). Određenu su

ulogu odigrali i saveznički piloti, posebice Poljaci koji su već niz godina djelovali u okviru RAF-a. Nažalost, zrakoplovstvo je uglavnom bilo spriječeno pružiti neku bitniju podršku, u prvom redu zbog ruske zabrane korištenja njihovih baza, kao i nemogućnosti korištenja američke zrakoplovne jedinice stacionirane u zapadnoj Ukrajini (nakon jedne takve intervencije 18. rujna, Staljin zabranjuje savezničke prelete iznad ruskog teritorija koji dotičnu jedinicu povezuje s Warszawom).

Do početka listopada je već poginulo deset tisuća branitelja (po nekim izvorima i do dvadeset), te barem desetak puta veći broj varšavskih civila. Njemci su prešli u protunapad i vratili prethodno oslobođene djelove grada, tako da Komorowskom nije preostalo ništa osim potpisivanja kapitulacije (2. listopada 1944.).

Mada s vojnog gledišta promašaj s masovnim gubicima, ovaj je ustanak najavio početak kraja njemačke prevlasti, tako da se od završetka rata, a posebice zadnja dva desetljeća obilježavao kao jedan od ključnih datuma u poljskom obrambenom ratu protiv, budimo realni, dvostrukog neprijatelja.

Ovogodišnjim se obilježavanjem Ustanaka zaokružuje upadljiva obljetnica, točno sedamdeset godina, pa se poljski Narodni kulturni centar odvažio na pomalo neočekivani potez – uvijek kontroverznom Laibachu je predloženo obrađivanje tri ustaničke skladbe, koje u većoj ili manjoj mjeri referiraju na taj događaj (ali i na neke druge tijekom okupacije, primjerice na ustanak Židova u varšavskom getu, ili pak na onaj u Vilniusu, Litva). O razlozima zašto je ta čast dopala baš Laibach se može nagađati i teoretizirati, ali se ne može poreći da jednom donesen takav izbor djeluje savršeno logično, te da je teško zamisliti neko drugo ime na tom mjestu.

Prva od tri skladbe, *Warszawske Dzieci* (Djeca Varšave) je bila neslužbena himna ustanika, a nastala je neposredno pred ustanak, u srpnju 1944. Autor stihova je Stanislaw Ryszard Dobrowolski, a glazbu je skladao Andrzej Panufnik. Slijedi *Zog Nit Keyn Mol* (Nemoj nikad reći), još jedna neslužbena himna, no ne poljskih, već Židova iz geta u Vilniusu (što opet ima smisla uzme li se u obzir da je po prijeratnim granicama veći dio današnje Litve potpadao pod Poljsku). Kako bilo da bilo, autor izvornog teksta, litvanski Židov Hirsh Glick je ovu pjesmu napisao kao posvetu ustanicima iz varšavskog geta.

EP zatvara još jedna skladba iz vremena Drugog svjetskog rata, *Mach Dir Nichts Draus* (Ne brini), a u izvornoj je verziji potpisuju Willy Dehmel (tekst) i Franz Grothe (glazba). Sagledamo li ga kao zaokruženu cjelinu, nepobitno se nameće činjenica da je Laibach u svojem već poslovičnom modelu recikliranja glazbene ostavštine uspio ubrizgati novu krv u sedamdesetak godina star materijal, zadržavši u bitnoj mjeri njegov ambijent, uz dodatnu dozu nostalgčnosti za nekim vremenima, istina mračnim, ali prožetima nadom u bolje sutra. Za razliku od drugih brojnih obrada kakvima obiluje opus Laibacha, ovdje nije bilo potrebno ići do krajnjeg dekonstruiranja glazbe i njezinog uobličavanja u prikladnom retro ruhu. Sve su tri pjesme sačuvale ukoliko ne tekstualnu, onda definitivno glazbenu sličnost s originalima, pridobivši usput svojevrstni nokturalno baladični štimung. Uostalom, preslušate li neke druge projekte koji se temelje na sličnoj tematici (nekako se logički nameće izraelska kantautorica Chava Alberstein i njezin album *Yiddish Songs* iz 2000.), uvidjet ćete da navedeno itekako stoji.

U kojoj je mjeri poljski Narodni kulturni centar zadovoljan ovim uratkom – njihova stvar. Ono što ostaje, i zbog čega ovaj EP s tri reanimirane skladbe važan jest činjenica da smo dobili jedni malu ali vrijednu kolekciju ratnih šlagera i klezmer balada koje nakon više od pola stoljeća zadržavaju svoj duh, a Laibach još jednom demistificira vlastitu desetljećima građenu karizmu odbacujući dvoznačnost, no to je ionako dvosjekli mač kad su oni u pitanju. Drugim riječima, o simbolici ovog EP-ja će

se očito razglabati više nego o glazbi koju nudi.

Više od toga ne treba tražiti.

b) Crime & the City Solution – *Live in Brooklyn, 2012.* & Tuxedomoon – *Live Hamburg 1984.*

Pošto glavna tema ovosubotnje emisije zauzima svega dvanaestak minuta, ostatak je popunjen neobaveznim, a opet na neki način prigodnim materijalom.

Koncertni zapis sastava Crime & the City Solution datira iz listopada 2012. Riječ je o snimci nastupa održanog u bruklinškoj dvorani Williamsburg Hall, u skopu promotivne turneje povratičkog albuma *American Twilight*. Pošto je o dotičnom projektu, kao i samom uskrsnuću benda nakon dvadesetogodišnje šutnje [već bilo riječi na ovom portalu](#), ograničiti ćemo se na par temeljnih riječi: ovaj live sasvim vjerno ocrta duh Crime & the City Solutiona, a spomenuta je vremenska distanca omogućila pojedinim pjesmama da sazriju, te da se nakon poduljeg odležavanja u tami prikažu u punom, istovremeno mračnom, baladičnom i energičnom svjetlu.

- 01 *The Bride Ship*
- 02 *Keepsake*
- 03 *The Colonel Does Not Call Anymore*
- 04 *Rose Blue*
- 05 *Steal To The Sea*
- 06 *I Have The Gun*
- 07 *My Love Takes Me There*
- 08 *Hunter*
- 09 *On Every Train (Grain Will Bear Grain)*
- 10 *The Last Dictator (1 and 2)*
- 11 *The Dolphins And The Shark*
- 12 *[band introductions]*
- 13 *All Must Be Love*
- 14 *[encore break]*
- 15 *Six Bells Chime*
- 16 *American Twilight*

Crime + The City Soluti...

Zaključnih devedesetak minuta emisije pripada kulturnom art projektu Tuxedomoon, koje ćemo nepune dvije godine [od posljednjeg zagrebačkog koncerta \(2. studenog 2012.\)](#) moći iznova doživjeti u live izdanju u sklopu festivala Superuho (Šibenik, 4/5. kolovoza 2014.).

Kako već nazirete, riječ je o koncertnom zapisu starom trideset godina, s tuneje koja

je prethodila objavljivanju jednog od najboljih (ili barem kod širih masa najbolje prihvaćenih) albuma Tuxedomoon, *Holy Wars*. No, izvođenje još neobjavljenih skladbi je stara praksa Stevena Browna i društva, pa ne treba čuditi što se na snimci nalaze i *The Waltz*, *St. John*, *Some Guys*, *Egypt*, *In the Manner of Speaking*, *Bonjour Tristesse*, *Watching the Blood Flow*, *Hugging the Earth*, te naslovna *Holy Wars*, što je praktički čitav album (uz izuzetak skladbe Soma koja je ionako izvorni singl, dodan na recentim CD izdanjima). Ostatak koncerta sačinjavaju neki zvjezdani trenuci s ranijih ostvarenja, no preslušavanjem ćete uočiti kako je fokus postavljen upravo na novom materijalu.

Na koncu, trideset godina nije baš kratak period, plus što mnoga razvikanija imena nisu imuna na protok vremena. Stoga ovaj zapis prihvatite kao podsjetnik na Tuxedomoon kakav je nekad bio, mada kod vrhunskih umjetnika taj vremenski parametar i nema neko bitnije značenje osim onog nominalnog.

- 01 *The Waltz*
- 02 *St John*
- 03 *Bonjour tristesse*
- 04 *Martial-This land*
- 05 *Hugging the Earth*
- 06 *Watching the Blood Flow*
- 07 *Egypt*
- 08 *59 to 1*
- 09 *The Cage*
- 10 *In a Manner of Speaking*
- 11 *Some Guys*
- 12 *Holy Wars*
- 13 *This Beast*
- 14 *(Special Treatment for the) Family Man*
- 15 *In the Name of Talent*

Tuxedomoon-St. John....

